

SL(6)388 – Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Gwasanaethau Offthalmig) (Cymru) 2023

Cefndir a diben

Mae Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Gwasanaethau Offthalmig) (Cymru) 2023 yn darparu ar gyfer gwasanaethau offthalmig sylfaenol o dan y Gwasanaeth Iechyd Gwladol ("GIG") yng Nghymru. Mae'r Rheoliadau hyn yn disodli, yn cydgrynhoi ac yn dirymu Rheoliadau blaenorol yn y maes hwn.

Mae'r Rheoliadau hyn yn atgynhyrchu, i raddau helaeth, ddarpariaethau'r Rheoliadau a ddirymir mewn cysylltiad â'r trefniadau sydd i'w gwneud gan Fyrddau Iechyd Lleol ar gyfer gwasanaethau offthalmig cyffredinol (profion golwg).

Mae'r Rheoliadau hyn hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i Fyrddau Iechyd Lleol wneud trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau archwilio llygaid o dan y GIG yng Nghymru. Mae cyfeiriadau yn y Rheoliadau hyn at "wasanaethau offthalmig sylfaenol" yn cyfeirio at wasanaethau offthalmig cyffredinol ac at wasanaethau archwilio llygaid.

Y weithdrefn

Negyddol

Gwnaed y Rheoliadau gan Weinidogion Cymru cyn iddynt gael eu gosod gerbron y Senedd. Gall y Senedd ddirymu'r Rheoliadau o fewn 40 niwrnod (ac eithrio unrhyw ddiwrnodau pan fo'r Senedd: (i) wedi'i diddymu, neu (ii) mewn cyfnod o doriad am fwy na phedwar diwrnod) i'r dyddiad y'u gosodwyd gerbron y Senedd.

Materion technegol: craffu

Nodwyd y 22 o bwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn cysylltiad â'r offeryn hwn.

1. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn rheoliad 2, rhoddir yr un diffiniadau ag sydd yn narpariaethau dehongli Deddfau neu offerynnau statudol eraill, neu ag a geir yn ddiweddarach yn y Rheoliadau hyn. Fodd bynnag, mae llawer o'r diffiniadau hyn yn methu â nodi yn union ble y gellir dod o hyd i'r diffiniad mewn adran neu baragraff. Mae hyn yn ei gwneud yn anoddach i'r darllenydd ddod o hyd i'r diffiniadau. Mae hefyd yn achosi problemau o ran diffinio ystyr rhai o'r termau lle'r oedd y cyfeiriadau amwys yn methu â gwahaniaethu rhwng termau neu gysyniadau tebyg a geir yn y darpariaethau a nodwyd. Mae'r broblem hon yn digwydd yn rheolaidd drwy weddill y Rheoliadau hyn:



- a. mae'r ddau ddiffiniad o "optegydd cyflenwi" ac "optometrydd" yn cyfeirio at berson sydd wedi'i gofrestru yn "**y gofrestr** a gynhelir o dan **adran 7** o Ddeddf Optegwyr 1989" sy'n awgrymu mai un gofrestr sydd. Fodd bynnag, dylai nodi "adran 7(b)" ac "adran 7(a)" yn y drefn honno gan fod cofrestrau ar wahân ar gyfer y ddau broffesiwn i nodi eu hunion leoliadau a gwahaniaethu rhyngddynt. Am yr un rheswm, mae'r geiriau mewn cromfachau yn anghywir gan y dylent ddefnyddio'r enw lluosog "cofrestrau optegwyr" fel a geir uwchben adran 7 o'r Ddeddf honno oherwydd mai 2 gofrestr sydd.
- b. rhoddir yr ystyr i'r ddau ddiffiniad o "archwiliad llygaid" a "gwasanaethau archwilio llygaid" yn "rheoliad 3". Ond, dylai nodi "rheoliad 3(3)(a)" a "rheoliad 3(3)(b)" yn y drefn honno i nodi eu hunion leoliadau ac i wahaniaethu rhyngddynt;
- c. rhoddir yr ystyr i'r diffiniadau o "gwasanaethau offthalmig cyffredinol" a "gwasanaethau offthalmig sylfaenol" yn rheoliad 4. Ond, dylai nodi y'u ceir yn "rheoliad 4(a)" a "rheoliad 4(b)" yn y drefn honno i nodi eu hunion leoliadau ac i wahaniaethu rhyngddynt;
- d. mae'r diffiniad o "Addysg a Gwella Iechyd Cymru" yn nodi mai ei ystyr yw'r "corff a sefydlwyd gan Orchymyn Addysg a Gwella Iechyd Cymru (Sefydlu a Chyfansoddiad) 2017". Byddai'n fwy manwl gywir nodi'r ddarpariaeth benodol yn y Gorchymyn hwnnw - "a sefydlwyd **o dan erthygl 2 o** Orchymyn....2017", fel y gwnaed yn y diffiniad o "Tribiwnlys Haen Gyntaf";
- e. rhoddir i'r diffiniadau o "digwyddiadau cychwynnol", "y gofrestr" a "practis symudol" i gyd yr ystyr a geir yn Atodlen 3 i'r Rheoliadau hyn. Mae Atodlen 3 yn Atodlen hir a gellid ei gwneud yn gliriach y'u ceir i gyd "**ym mharagraff 18 o** Atodlen 3".
- f. rhoddir i'r diffiniadau o "rhestr offthalmig" a "rhestr atodol" yr ystyron a geir yn rheoliad 10. Gallai hyn nodi'n fwy manwl gywir "yn rheoliad 10(2)(a)" ac "yn rheoliad 10(2)(b)" yn y drefn honno i nodi eu hunion leoliadau ac i wahaniaethu rhwng y gwahanol restrau;

2. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn rheoliad 2, ar ddiwedd y diffiniad o "cyflogaeth", ceir rhestr o dermau cysylltiedig eraill sydd i'w dehongli yn unol ag ystyr "cyflogaeth". Fodd bynnag, ymddengys nad oes angen hyn gan fod adran 9 o Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019 yn darparu ar ei gyfer. At hynny, mae'r term "cyflogwr" eisoes wedi'i ddiffinio ar wahân fel term yn rheoliad 2. Ceir diffiniad arall hefyd o "cyflogai" ym mharagraff 18(5) o Atodlen 4.

Mae'r un broblem yn digwydd ym mharagraff 18(5) o Atodlen 4 lle y mae rhaid dehongli "cyflogi" yn unol â'r ystyr a roddir i "cyflogai".



3. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn rheoliad 4(a), mae'r cyfeiriad at "baragraff 23" yn methu â nodi'r union leoliad lle y gellir dod o hyd iddo gan nad oes Atodlen wedi'i nodi yn y cyfeiriad. Ymddengys ei fod yn cyfeirio at baragraff 23 "**o Atodlen 4**" i'r Rheoliadau hyn.

4. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn rheoliad 7(4), ceir cyfeiriad at "baragraff **(2)(n)** o'r Atodlen honno" ond mae'n methu â nodi'r paragraff penodol yn Atodlen 1 i'r Rheoliadau hyn. Mae'n debyg ei fod yn cyfeirio at "baragraff **1(2)(n)** o'r Atodlen honno" ac os felly dylai'r rhif paragraff "1" ymddangos yn y cyfeiriad hwnnw.

5. Rheol Sefydlog 21.2(vii) – ei bod yn ymddangos bod anghysondebau rhwng ystyr testun Cymraeg a thestun Saesneg yr offeryn neu'r drafft

Yn rheoliad 12, yn y testun Cymraeg, ym mhenawdau Pennod 3, rheoliad 12 a rheoliad 14, ac yng nghorff rheoliad 12(3) a (4), a rheoliad 28(1)(b) a (7), pryd bynnag y defnyddir yr ymadrodd "cynnwys", mae'r geiriau "yr ymarferydd" wedi'u hychwanegu yn y cyfieithiad i wneud synnwyr gramadegol ac i gyfleu ystyr y brawddegau.

Defnyddiwyd yr un dull hefyd i gyfieithu "dileu" mewn lleoedd fel ym mhenawdau Pennod 4 a rheoliadau 17 a 19, yng nghorff rheoliad 17(6) a (10) ac ym mhenawdau Rhan 5 a pharagraffau 12, 13 a 14 yn Atodlen 3. Mae hyn yn golygu y defnyddir "ymarferydd" yn hytrach nag "ymarferydd cymwysedig" yn y testun Cymraeg.

Fodd bynnag, y term diffiniedig yw "ymarferydd cymwysedig" ac am y rheswm hwnnw dyna'r hyn a ddylai fod wedi'i ddefnyddio yn y testun Cymraeg.

6. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn rheoliad 13(5), mae'r ddarpariaeth yn nodi bod rhaid i'r Bwrdd Iechyd Lleol ystyried "**y ffactorau**" a nodir ym mharagraff 10 o Atodlen 3. Fodd bynnag, mae paragraff 10 o'r Atodlen honno'n cyfeirio at "**y ffeithiau**" y mae rhaid eu hystyried er y cyfeirir at "ffactorau" ym mharagraffau 14 i 17 o Atodlen 3. Felly, nid yw'r drafftio yn gyson â'r hyn a geir ym mharagraff 10 o Atodlen 3, oni bai bod y cyfeiriad ei hun yn anghywir.

7. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Mae rheoliad 17(3)(c) yn cyfeirio at ddileu ymarferydd cymwysedig o restr offthalmig neu atodol pan fo wedi'i euogfarnu yn y Deyrnas Unedig o drosedd (ac eithrio llofruddiaeth), a gyflawnwyd ar neu ar ôl 30 Gorffennaf 2002 yn achos rhestr offthalmig, neu ar neu ar ôl 1



Chwefror 2006 yn achos rhestr atodol. A oes modd egluro pam yr ystyriwyd bod angen cynnwys y dyddiadau penodol 30 Gorffennaf 2002 a 1 Chwefror 2006?

8. Rheol Sefydlog 21.2(vii) – ei bod yn ymddangos bod anghysondebau rhwng ystyr testun Cymraeg a thestun Saesneg yr offeryn neu'r drafft.

Yn rheoliad 27(1)(a), mae'r testun Saesneg yn cyfeirio at "regulation 13" ond mae'r testun Cymraeg yn cyfeirio at "reoliad 15".

9. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Mae rheoliad 27(2)(i) yn ei gwneud yn ofynnol i fwrdd iechyd lleol hysbysu Awdurdod Gwrth-dwyll y GIG pan fo'n gwneud penderfyniad sy'n ymwneud ag achos o dwyll o fewn ystyr adran 107(3) o Ddeddf Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2006.

Gofynnir i Lywodraeth Cymru a ddylai'r gofyniad hwn fod yn gymwys hefyd mewn perthynas ag achos o dwyll o fewn ystyr rheoliad 17(3)(d).

10. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn rheoliad 42, ymddengys fod newid yn y derminoleg drwy'r rheoliad lle y defnyddir y term "person", yn hytrach na'r term "ymarferydd cymwysedig" mewn perthynas â chynnwys ar restr offthalmig neu restr atodol Bwrdd Iechyd Lleol. Diffinnir y ddwy restr yn rheoliad 10(2) fel rhai sy'n cynnwys "ymarferwyr cymwysedig" yn unig. Diffinnir y term "ymarferydd cymwysedig" gan reoliad 2 a defnyddir y term hwnnw, yn hytrach na "person", mewn rheoliadau eraill drwy'r Rheoliadau hyn mewn perthynas â'r rhestrau hynny. Gofynnir am eglurhad o ran pam y defnyddir y term "person" yn rheoliad 42, yn hytrach na'r term diffiniedig "ymarferydd cymwysedig".

11. Rheol Sefydlog 21.2(vii) – ei bod yn ymddangos bod anghysondebau rhwng ystyr testun Cymraeg a thestun Saesneg yr offeryn neu'r drafft

Yn rheoliad 42(11)(a), mae'r fersiwn Saesneg o'r Rheoliadau yn darllen, "...received an application for inclusion in its previous ophthalmic list or previous supplementary list...". Fodd bynnag, mae'r gair "ymarferydd" wedi'i ychwanegu yn y fersiwn Gymraeg o reoliad 42(11)(a) i gyfleu ystyr yr un frawddeg, sy'n golygu bod gwahaniaeth mewn ystyr rhwng y testun Cymraeg a Saesneg. Mewn geiriau eraill, ymddengys fod y testun Cymraeg wedi'i gyfyngu i gynnwys "ymarferwyr", ond nid yw'r testun Saesneg yn cynnwys y cyfyngiad hwn. Nodir hefyd fod gweddill rheoliad 42 yn y testun Cymraeg yn defnyddio "person" yn hytrach nag "ymarferydd". Gofynnir am eglurhad mewn perthynas â'r anghysondebau amlwg hyn.

12. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn Atodlen 1, ym mharagraff 1(2)(c), yn y testun Saesneg, mae teitl yr OS, "the National Health Service (Travel Expenses and Remission of Charges) (Wales) 2007" yn anghywir. Dylai



nodi "**Travelling** Expenses" yn hytrach na "**Travel** Expenses" yn nheitol yr OS. Rhoddir teitl cywir yr OS ym mharagraff 1(9) o Atodlen 1.

13. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn Atodlen 1, ym mharagraff 1(7)(b), rhoddir ystyr i "teulu" "ym mharagraff (g)". Fodd bynnag, nid ymddengys fod "teulu" yn cael ei ddefnyddio ym mharagraff (g). Felly, mae angen eglurhad pellach o ran pa un a yw'r cyfeiriad yn anghywir ac a ddylai gyfeirio at baragraff arall (paragraff (i) o bosib).

14. Rheol Sefydlog 21.2(vii) – ei bod yn ymddangos bod anghysondebau rhwng ystyr testun Cymraeg a thestun Saesneg yr offeryn neu'r drafft

Yn Atodlen 2, ym mharagraff 3(7), mae gwahaniaeth rhwng y testun Cymraeg a Saesneg. Yn y testun Saesneg, cyfeirir at "the qualifications **and experience** prescribed by paragraph 1". Fodd bynnag, yn y testun Cymraeg, mae'r geiriau "**a'r profiad**" ar goll.

15. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn Atodlen 2, ym mharagraff 4, ceir diffiniad o "y gwasanaeth iechyd" ar gyfer "yr Atodlen hon". Fodd bynnag, dim ond unwaith yn yr Atodlen y defnyddir y term hwn, ym mharagraff 1(1)(a)(i). Felly, dylid ei gynnwys yn narpariaeth ddehongli bresennol paragraff 1(3) sy'n diffinio term arall ar gyfer "y paragraff hwn" yn hytrach nag ar gyfer yr Atodlen gyfan.

16. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn Atodlen 3, ym mharagraff 1, mae'r derminoleg yn amrywio rhwng "person" yn is-baragraffau (a) i (d), ac "ymarferydd cymwysedig" yn is-baragraffau (e) i (i). A oes rheswm dros newid y derminoleg neu a ddylid defnyddio'r term "ymarferydd cymwysedig" yn enwedig wrth gyfeirio at unigolion sydd wedi'u cynnwys yn y rhestr offthalmig? Mae termau'n amrywio yn yr un modd ym mharagraff 2 mewn perthynas â'r rhestr atodol.

17. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn Atodlen 3, ym mharagraff 6(a), cyfeirir at "yr wybodaeth **a'r ddogfen**, os ydynt yn berthnasol, sy'n ofynnol gan reoliad 16". Fodd bynnag, credwn y dylai nodi "**a'r dystysgrif**" yn hytrach nag "**a'r ddogfen**" oherwydd ei bod yn cyfeirio at dystysgrif cofnod troseddol manwl yn rheoliad 16(3).

18. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Mae paragraff 10(1)(b) o Atodlen 3 yn cyfeirio at "drosedd, digwyddiad, **euogfarn** neu ymchwiliad" (pwyslais wedi'i ychwanegu). Mae paragraff 10(1)(a), (c), (d) ac (e) yn cyfeirio



(mewn ffurfweddau amrywiol) at "drosedd, ymchwiliad neu ddigwyddiad".

Gofynnir i Lywodraeth Cymru egluro pam y mae'r gair ychwanegol "euogfarn" wedi'i gynnwys ym mharagraff 10(1)(b). Mae'r un cwestiwn yn codi mewn perthynas â pharagraff 15(2)(b) o Atodlen 3.

19. Rheol Sefydlog 21.2(vii) – ei bod yn ymddangos bod anghysondebau rhwng ystyr testun Cymraeg a thestun Saesneg yr offeryn neu'r drafft

Yn Atodlen 4, ym mharagraff 10(3)(a)(iii), mae gwahaniaeth bach rhwng y testun Cymraeg a Saesneg. Yn y testun Saesneg, nodir "**when and** as required under paragraph 9(3)" ond mae wedi'i gyfieithu fel "fel y bo'n ofynnol o dan baragraff 9(3)". Ym mharagraff 9(3), defnyddir yr ymadrodd "pan fydd yn ofynnol iddo wneud hynny" yn y testun Cymraeg sy'n cyfateb i "when required to do so" yn y testun Saesneg.

20. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn Atodlen 4, ym mharagraff 15(1), nodir "i'r **wybodaeth** y darparodd y contractwr yn unol â **pharagraff 7 o Atodlen 3**". Dylai nodi "**datganiadau**" yn hytrach na "wybodaeth" gan fod paragraff 7 o Atodlen 3 yn ymdrin â datganiadau oni bai bod y cyfeiriad ei hun yn anghywir gan fod gwybodaeth yn cael ei darparu yn unol â pharagraffau eraill o Atodlen 3.

21. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn Atodlen 4, ym mharagraff 22(2)(b)(i), mae'r term "yr ymarferydd" wedi'i ddiffinio, ac fe'i defnyddir ym mharagraff 22. Fodd bynnag, ym mharagraff 22(3), defnyddir y term "yr ymarferydd cymwysedig" ar ddiwedd y paragraff hwnnw. A yw hyn yn fwriadol gan fod "ymarferydd cymwysedig" hefyd yn derm diffiniedig yn y Rheoliadau hyn neu a ddylai gyfeirio at "yr ymarferydd"?

22. Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol

Yn Atodlen 4, ym mharagraff 27(2)(b), nodir nad oes dim sy'n atal corff corfforedig "rhag defnyddio'r enw y mae wedi'i gofrestru odano **yn y gofrestr a gynhelir** o dan Ddeddf Optegwyr 1989". Fodd bynnag, cynhelir sawl cofrestr o dan Ddeddf Optegwyr 1989, ac nid yw "y gofrestr" yn derm diffiniedig at ddibenion Atodlen 4 (ar gyfer Atodlen 3 yn unig). Felly, a ddylai'r ddarpariaeth hon bennu'r gofrestr ac a yw'n cyfeirio at y gofrestr o'r cyrff corfforedig a gynhelir o dan adran 9 o Ddeddf Optegwyr 1989? Os felly, a ddylid defnyddio'r term diffiniedig "optegydd corfforedig" yn hytrach na "corff corfforedig" yn y ddarpariaeth?

Rhinweddau: craffu

Nodwyd y pwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn cysylltiad â'r offeryn hwn.



23. Rheol Sefydlog 21.3(ii) – ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd

Nodir y defnyddir, drwy'r Rheoliadau hyn, gyfeiriadau anghywir amrywiol ar gyfer rhaniadau ac is-raniadau darpariaethau. Er enghraifft, ym mharagraff 7(2) o Atodlen 6, disgrifir cyfeiriad yn anghywir fel "paragraff (b)", yn hytrach na'r disgrifiad cywir "is-baragraff (b)". Atgoffir Llywodraeth Cymru o bwysigrwydd defnyddio'r cyfeiriadau cywir ar gyfer rhaniadau ac is-raniadau wrth ddrafftio is-ddeddfwriaeth.

Ymateb Llywodraeth Cymru

Mae angen ymateb gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â phwyntiau 1-22.

Trafodaeth y Pwyllgor

Trafododd y Pwyllgor yr offeryn yn ei gyfarfod ar 16 Hydref 2023 ac mae'n cyflwyno adroddiad i'r Senedd yn unol â'r pwyntiau adrodd uchod.

